

ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СПОРТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Дмитро Дорошенко,
науковий співробітник відділу авторського права
і суміжних прав НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України
ID ORCID: 0000-0001-5305-617X

У статті міститься огляд нормативно-правових актів, що регулюють відносини у спортивній діяльності в розрізі використання об'єктів права інтелектуальної власності у сфері спорту. На основі аналізу законодавства України, міжнародних договорів і особливостей локальної нормотворчості визначено проблемні аспекти розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності у вітчизняному спорті. Окреслено світові тенденції, що розкривають специфіку використання об'єктів права інтелектуальної власності у спорті та повинні стати орієнтиром для законодавця та спортивних організацій України.

Ключові слова: спортивна діяльність, правове регулювання спортивної діяльності, закони тимчасової дії, паразитичний маркетинг, право на образ, іміджеві права, локальна нормотворчість

Вступ. Спеціалісти виділяють чотири основних джерела прибутків світової спортивної індустрії: продаж квитків, продаж медіа-прав, спонсорство і розповсюдження продукції, захищеної знаками для товарів і послуг спортивних організацій, так званій мерчандайзинг [1, 2]. Три останніх джерела пов'язані з розпорядженням правами на об'єкти права інтелектуальної власності, що потребує належного правового регулювання відповідних відносин. Незважаючи на глибоку інтегрованість права інтелектуальної власності у спортивну діяльність, законодавство України містить порівняно невелику кількість норм, що стосуються використання об'єктів права інтелектуальної власності у спорті. Вказане не в повній мірі забезпечує реалізацію потенціалу комерціалізації об'єктів права інтелек-

туальної власності у спорті та потребує своєчасного реагування вітчизняного законодавця на тенденції, що вкорінюються в правовому регулюванні сфері спорту у світі.

Літературний огляд. Питанням правовідносин у сфері спорту присвячено чимало наукових публікацій. Серед вітчизняних і зарубіжних дослідників цієї проблематики можна відмітити Р. Перріша, К. Фостера, Н. В. Нероду, О. А. Моргунова, Є. О. Харитонова. Проте досить нечастими є спроби аналізу правовідносин, що складаються безпосередньо навколо використання об'єктів права інтелектуальної власності в спортивній діяльності. В Україні однією з небагатьох комплексних праць на цю тематику є наукове дослідження О. Ю. Лавренюка [2]. Однак, пропонуючи ряд нововведень у законодавчі визна-

чення, автор приділив менше уваги безпосередньо особливостям використання об'єктів права інтелектуальної власності у спортивній діяльності, які вирізняють таке використання серед інших сфер суспільного життя і, відповідно, потребують більш конкретних підходів до його правового регулювання.

Мета. Метою дослідження є аналіз джерел правового регулювання спортивної діяльності у зв'язку з розпорядженнями правами інтелектуальної власності у сфері спорту в Україні та світі, а також визначення пріоритетних напрямів для розвитку відповідної нормативно-правової бази в нашій країні.

Виклад основного матеріалу. Основним законодавчим актом, який регулює сферу спорту в Україні, є закон «Про фізичну культуру і спорт» [3]. Поряд з визначенням засад здійснення спортивної діяльності в Україні, закон встановлює у статті 23, що Національний олімпійський комітет (НОК) здійснює заходи із забезпечення прав інтелектуальної власності Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Разом з тим, НОК має свою національну олімпійську символіку, здійснює її використання та забезпечує захист відповідно до закону. Стаття 47 закону, у якій визначено джерела фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту, передбачає, що для розвитку фізичної культури і спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від користування правами інтелектуальної власності закладами фізичної культури і спорту, організаторами фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.

Аналізуючи положення статті 45 закону, можна опосередковано окреслити невичерпний перелік об'єктів права інтелектуальної власності, використання яких має місце в ході здійснення спортивної діяльності. Такими об'єктами можуть бути: назва спортивного заходу, символіка спортивного заходу, зафіксовані на фізичних носіях записи спортивних заходів, зроблені в ході спортивного заходу фотографічні твори, рекламна

продукція, яка може містити об'єкти авторського права (рекламні брошури, аудіовізуальні твори, фотографічні твори, твори образотворчого мистецтва, музичні твори, ілюстрації тощо), а також знаки для товарів і послуг. До переліку також слід додати створені в рамках діяльності закладів фізичної культури і спорту твори наукового, методичного, художнього характеру.

Безпосередньо здійснення спортивної діяльності в Україні стосується ще ряд нормативно-правових актів: закони «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» [4], «Про антидопінговий контроль у спорті» [5], деякі підзаконні акти, видані органами державної влади, однак питань розпорядження правами інтелектуальної власності у спортивній діяльності вони не торкаються.

На відміну від багатьох інших сфер діяльності, специфіка проведення спортивних заходів полягає в необхідності прийняття законів тимчасової дії для регулювання правовідносин, що виникають у процесі організації окремих змагань. Таке законодавство приймається в країнах, на території яких проводяться великі спортивні події, як то Олімпійські ігри, Кубок світу з футболу тощо. Спортивні федерації, під чією егідою певна країна приймає спортивний захід, ініціюють прийняття спеціального законодавства, що регулює виключно питання охорони прав федерацій та їхніх офіційних партнерів на об'єкти права інтелектуальної власності, що створюються і використовуються в процесі проведення спортивного заходу.

Необхідність прийняття такого законодавства зумовлюється залученням до спортивних заходів великих глядацьких аудиторій на стадіонах, у фан-зонах, а також шляхом публічного сповіщення спортивних подій, що підвищує ризик порушення прав спортивних федерацій та їхніх партнерів на розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності. Таким порушенням може бути виготовлення і розповсюдження контра-

фактної продукції, що містить належні спортивним організаціям знаки для товарів і послуг, надання неправомірного доступу до трансляцій спортивних подій, створення оманливої асоціації належності тієї чи іншої компанії до спортивного заходу — так званого паразитичного маркетингу. Часові рамки дії такого закону зазвичай охоплюють весь період підготовки до спортивного заходу, час його проведення і кілька місяців після завершення.

У вітчизняному законодавстві мали місце два закони тимчасової дії, що регулювали охорону прав інтелектуальної власності у сфері спорту. Із 16 червня 2007 року по 1 вересня 2012 року діяв Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» [6] — термін його дії охопив період підготовки до Євро-2012 в Україні, власне період проведення континентальної першості та контрольний період протягом двох місяців після закінчення турніру.

Питанням інтелектуальної власності була присвячена стаття 9 закону, згідно з якою «Україна забезпечує захист прав інтелектуальної власності УЄФА та його комерційних партнерів відповідно до законів України і міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Під час організації та проведення чемпіонату забороняється пряме та непряме використання у будь-який спосіб без дозволу УЄФА об'єктів права інтелектуальної власності УЄФА; недозволений маркетинг, а також не допускається реєстрація юридичної особи (у тому числі інформаційного агентства), друкованого засобу масової інформації, найменування (назви) яких повністю чи частково відтворюють торговельні марки, символи, найменування чи інші об'єкти права інтелектуальної власності УЄФА».

Цінною складовою цього закону стало введення терміна «недозволений маркетинг», який є близьким за значенням до терміна «паразитичний мар-

кетинг». За визначенням Всесвітньої організації інтелектуальної власності, паразитичний маркетинг («ambush marketing») «є маркетинговою стратегією, згідно якої той чи інший бренд «паразитує» на масштабній спортивній події, не будучи прямо пов'язаним з цією подією, завдаючи шкоди як своїм прямим конкурентам, що є офіційними партнерами цього спортивного заходу, так і іміджу самої спортивної організації, під егідою якої проходить цей захід» [7]. Паразитичний маркетинг несе в собі небезпеку девальвації поняття виключних прав для спонсорів великих спортивних подій, які надаються провідним компаніям світу за великі кошти, і, відповідно, зниження спонсорської уваги до таких заходів як Олімпійські ігри тощо [8, 49].

Прийняття законодавства, яке має на меті перешкодити паразитичному маркетингу під час проведення спортивного заходу, є поширеною практикою. Так, 2012 року в Бразилії було прийнято «Основний закон про Кубок світу», що мав на меті захистити права інтелектуальної власності ФІФА в період проведення в цій країні футбольного Кубка Конфедерацій 2013 року і Кубка світу з футболу 2014 року [6]. Спеціальний закон з протидії паразитичному маркетингу на період підготовки і проведення в Південно-Африканській Республіці Кубка світу з футболу 2010 року прийняв парламент цієї країни [7]. Таким чином, протидія паразитичному маркетингу є провідним каталізатором нормотворчої діяльності, покликаної впорядкувати відносини між власником прав на об'єкт інтелектуальної власності та глядачем спортивної події, що складаються в процесі спортивної діяльності.

Однак, зважаючи на досвід проведення Євро-2012 в Україні, можна стверджувати, що відсутність спеціального законодавства, яке діє в країні на період проведення масштабного спортивного заходу і регулює правовідносини стосовно об'єктів права інтелек-

туальної власності організаторів турніру, не дає змоги в повній мірі забезпечити дотримання прав організаторів спортивної події. Так, у законі «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні», попри приписи статті 9 про захист прав комерційних партнерів УЄФА, законодавець не передбачив засобів впливу на порушників прав спонсорів і партнерів УЄФА, обмежившись переліком належних УЄФА об'єктів права інтелектуальної власності і тим самим унеможлививши ефективну реалізацію вимог закону.

Другим подібним законом тимчасової дії в нашій країні став закон «Про забезпечення охорони та захисту прав інтелектуальної власності УЄФА під час проведення в Україні фінальних матчів Ліги чемпіонів УЄФА та Ліги чемпіонів УЄФА серед жінок сезону 2017/2018» [11], дія якого тривала з 25 травня по 1 червня (окремі положення — до 31 грудня) 2018 року. Закон вводить у правове регулювання спортивної діяльності в Україні визначення «паразитичний маркетинг» і «комерційна територія», які до того вже мали широке застосування в практиці інших країн. Згідно зі статтею 1 цього закону паразитичний маркетинг — це будь-який вид діяльності, пов'язаний або такий, що має на меті бути пов'язаним, з проведенням фінальних матчів Ліги чемпіонів УЄФА та Ліги чемпіонів УЄФА серед жінок сезону 2017/2018 щодо маркетингу, реклами, зв'язків з громадськістю або будь-якої іншої промоційної діяльності, що здійснюється з метою отримання вигоди від використання репутації УЄФА, комерційних партнерів, учасників та фінальних матчів Ліги чемпіонів УЄФА та Ліги чемпіонів УЄФА серед жінок сезону 2017/2018 особою, яка не має на це відповідного дозволу УЄФА. Перевага цього закону полягала у введенні нових понять, яких потребувало законодавство України, та в наведенні переліку видів правопорушень, які мо-

жуть підпадати під визначення «паразитичний маркетинг», що було закріплено у статтях 8-9 закону. Підхід розділення видів порушень прав УЄФА і комерційних партнерів організації на паразитичний маркетинг і порушення принципу комерційної території відповідає прийнятій раніше в деяких країнах практиці розділення стратегій паразитичного маркетингу на метод вторгнення (порушення принципу комерційної території) і метод асоціації (створення оманливого враження причетності тієї чи іншої торгової марки до спортивного заходу). Такий підхід раніше було застосовано згідно з нормами Закону Бразилії «Про Кубок світу» і Закону Нової Зеландії «Про паразитичний маркетинг і організацію великих спортивних подій» [12].

Введення в національні законодавства нормативно-правових актів тимчасової дії, що регулюють питання охорони і захисту прав інтелектуальної власності великих міжнародних організацій, є характерною рисою спортивної діяльності. Передусім тому, що спортивні змагання масштабу Літніх і Зимових Олімпійських ігор, континентальних першостей з футболу, Кубків світу з футболу і регбі тощо є унікальними за своєю організаційною специфікою масовими заходами, що створюють особливі умови, за яких доцільно приймати тимчасове законодавство у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Відносним недоліком такої практики є лише тимчасове введення в дію деяких визначень, необхідність застосування яких не обмежується часом проведення спортивного заходу. Зокрема, на сьогодні вбачається доречним упровадження в спортивне законодавство України на постійній основі поняття «паразитичний маркетинг», що не тільки полегшило б процес виборювання країною права проведення великих спортивних заходів у майбутньому, не тільки захистило б інвестора на внутрішньому спортивному ринку, а й дало б змогу уникнути казусів, на кшталт

прийняття законів тимчасової дії з великим запізненням, що вже мало місце у вітчизняній практиці під час проведення в Києві фіналу Ліги чемпіонів УЄФА 2018 року, коли згаданий вище закон «Про забезпечення охорони та захисту прав інтелектуальної власності УЄФА під час проведення в Україні фінальних матчів Ліги чемпіонів УЄФА та Ліги чемпіонів УЄФА серед жінок сезону 2017/2018» було прийнято Верховною Радою України лише за день до самого спортивного заходу.

Важливий вплив на правове регулювання відносин щодо використання об'єктів права інтелектуальної власності у спортивній діяльності здійснюють деякі міжнародні договори, зокрема Найробський договір про охорону Олімпійського символу, прийнятий під адмініструванням ВОІВ у Найробі 26 вересня 1981 року [13]. Учасниками договору на сьогодні є 52 країни, включно з Україною, яка приєдналася до договору 1998 року. Найробським договором визначаються норми з недопущення використання олімпійської символіки в комерційних цілях сторонніми фізичними та юридичними особами. Згідно зі статтею 1 договору будь-яка держава-учасниця зобов'язана, з урахуванням статей 2 і 3, відмовляти в реєстрації або визнавати недійсною реєстрацію в якості знака і забороняти шляхом відповідних заходів використання в якості знака або іншого позначення в комерційних цілях будь-якого позначення, що складається з олімпійського символу або містить цей символ у такому вигляді, як це визначено в Статуті Міжнародного Олімпійського комітету, крім тих випадків, коли на це є дозвіл вказаного комітету.

Водночас МОК опікується охороною своїх прав щодо великої кількості інших об'єктів права інтелектуальної власності, делегуючи це повноваження національним олімпійським комітетам — осередкам олімпійського руху, що існують у 206 державах світу та на територіях з невизначеним статусом. Зобов'язання кож-

ного НОК перед МОК, зокрема і в частині охорони прав останнього на відповідні об'єкти права інтелектуальної власності, визначаються як національними законодавствами, зокрема згаданою вище статтею 23 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», так і таким системоутворюючим міжнародним документом у сфері спорту, яким є Олімпійська хартія [14]. Правило 7 Олімпійської хартії визначає перелік об'єктів, які є «олімпійською власністю», використання якої вимагає погодження з МОК, зокрема: олімпійські символ, прапор, гасло, гімн, позначення (включаючи, але не обмежуючись словами «Олімпійські ігри» та «Ігри Олімпіади»), знаки, емблеми, вогонь і факели та будь-які інші музичні твори, аудіовізуальні записи чи інші творчі роботи або артефакти, створені у зв'язку з Олімпійськими іграми МОКом, НОКами. Таким чином, можна констатувати, що на сьогодні МОК є єдиною міжнародною спортивною організацією, правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності якої гарантується багатостороннім міжнародним договором, національними законодавствами країн-учасниць олімпійського руху і зобов'язаннями національних олімпійських комітетів.

Характерною особливістю міжнародного правового регулювання спортивної діяльності є відсутність актів у сфері спорту, як законодавчих, так і рекомендаційного характеру, виданих Європарламентом. Дослідник правових відносин у сфері спорту Річард Перріш пояснює це тим, що «регулювання спортивних відносин на території Європейського Союзу знайшло своє місце у контексті фундаментальних економічних свобод, передбачених Римським договором про створення Європейської економічної спільноти» [15, 8].

Відповідно, вказавши на важливу роль саморегуляції у сфері професійного спорту, у якості третьої стрижневої групи нормативно-правових актів, що регулюють питання використання об'єктів права інтелектуальної власності в

спортивній діяльності, буде доцільно виділити локальні нормативні акти спортивних організацій. Такими актами є, зокрема: колективні договори між професійними гравцями і спортивними організаціями, статuti спортивних організацій, прийняті спортивними організаціями професійні правила, порядки, накази і положення, зводи правил тощо. Подібні акти мають вирішальний вплив як на розвиток того чи іншого виду спорту в цілому, так і на ринкові відносини в межах виду спорту.

Важливою функцією локальної нормотворчості у спортивній діяльності є регулювання використання в різних видах спорту об'єктів промислової власності, зокрема винаходів, корисних моделей, промислових зразків. Необхідність такого регулювання постає з ряду причин: вимог дотримання змагального принципу і недопущення надання переваг одним атлетам над іншими за рахунок використання об'єктів технології, доступ до яких є обмеженим в силу фінансових причин чи контрактних зобов'язань спортсменів перед спонсорами-постачальниками спортивного екіпірування; забезпечення безпеки спортсменів; дотримання антидопінгових правил тощо.

Таким чином, у технічних правилах ряду світових спортивних організацій, що опікуються проведенням змагань у різних видах спорту, міститься коло обмежень щодо використання атлетами різних елементів новітньої спортивної екіпіровки, зареєстрованої її виробниками у якості винаходів і промислових зразків. Як приклад можна навести приписи Технічних правил World Athletics, керівного органу світової легкої атлетики [16]. Пункт 5.2 Технічних правил передбачає, що взуття, яке використовується спортсменами в ході змагань, «не повинно надавати спортсменам жодної несправедливої допомоги чи переваг. Будь-який тип взуття повинен бути доступним для всіх. Щоб задовольнити цю вимогу, будь-яке взуття, яке вперше було представлено після 9 серпня 2020

року, не може використовуватися в змаганнях до тих пір, поки воно не буде доступне для придбання будь-яким спортсменом на відкритому роздрібному ринку (тобто в магазині або в Інтернеті) принаймні протягом чотирьох місяців до початку змагання».

Разом з тим, саме ця категорія нормативних актів визначає і зміст трудових договорів у тому чи іншому виді спорту, які, своєю чергою, все частіше передбачають певні обмеження у використанні сторонами об'єктів права інтелектуальної власності. До цієї категорії нормативних актів варто віднести контракти, що укладаються між професійними спортсменами і спортивними клубами й організаціями, ураховуючи думку В. С. Венедиктова, який вбачає призначення локальних нормативно-правових актів у регулюванні трудових відносин і відносин, тісно пов'язаних з ними в рамках певної організації [17].

Так, наприклад, типовий контракт між гравцем і клубом англійської футбольної Прем'єр-ліги регулює межі використання гравцем торговельних марок і логотипу клубу, з одного боку, і використання клубом іміджу гравця і пов'язаних з ним об'єктів права інтелектуальної власності — з іншого [18].

В Україні регулювання використання об'єктів права інтелектуальної власності спортивною організацією і спортсменом на сьогодні є скоріше винятком. Уперше у вітчизняній практиці регулювання правових відносин, що складаються в процесі розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності, належних до іміджу спортсмена, знайшло місце у багатосторонній галузевій угоді між Федерацією футболу України, українською футбольною Прем'єр-лігою, профспілкою «Футбол України» тощо від 2017 року [19]. Пунктом 1.4 підрозділу 4.3 угоди визначено, що особисте право футболіста-професіонала, тренера, інших фахівців та права під час здійснення ними спортивної діяльності можуть бути індивідуальними та/або колективними і вва-

жаються правами на імідж, зокрема (але без обмежень) комерційне використання імені, особистого підпису або його копії, автографа, фото-, відео-, аудіо- матеріалів та зображень, відтворених у будь-який спосіб (у тому числі шляхом відтворення на поліграфічній продукції, промислових виробках тощо). Водночас стаття 8 Додатка № 3 прийнятого 2018 року Регламенту Федерації футболу України зі статусу і трансферу футболістів встановлює, що клуб та гравець повинні узгодити права на використання іміджу гравців [20].

Хоча спільний підхід вітчизняних футбольних структур до трактування поняття образу або іміджу спортсмена є серйозним кроком у напрямі гармонізації спортивного ринку, на сьогодні в цьому питанні залишається ряд серйозних прогалин. Зокрема, спортсмен дуже обмежений у можливості розпорядження об'єктами, що становлять його імідж, оскільки згідно з пунктом 1.4 підрозділу 4.3 галузевої угоди футболіст-професіонал і тренер зобов'язані передати клубу на весь період дії контракту виключні права для використання з рекламною та комерційною метою, на території всіх, без виключення, країн світу, таку інформацію про особистість футболіста-професіонала, тренера: ім'я, особистий підпис або його копія, автограф, фото-, відео-, аудіо-матеріали та зображення, відтворені в будь-який спосіб. При цьому текст угоди не містить згадувань про можливість виплати клубом винагороди гравцю за використання його іміджу. Однак подібні норми передбачені правилами провідних європейських спортивних організацій, зокрема правилами англійської футбольної Прем'єр-ліги [21], баскетбольної Євроліги [22] тощо, натомість не містять вимог передачі права на використання іміджу гравця на виключній основі.

Іншою проблемою правового регулювання використання комплексу об'єктів права інтелектуальної власності та особистих немайнових благ, що становлять

імідж спортсмена, є відсутність узгодженої термінології та визначень предметного складу цього об'єкта в нормативно-правових актах вітчизняних організацій. Різною термінологією послуговуються в тому числі згадані вище галузева угода і регламент, у положеннях яких містяться тотожні за змістом поняття «іміджеві права» і «права на імідж» без визначення самого поняття «імідж». Водночас, за умови відсутності комплексних досліджень цієї теми в науковій літературі України, у вітчизняних авторів цей об'єкт іменується як іміджем, так і образом або зображенням. Потреба в уніфікації термінології обумовлюється й тим, що поняття «image rights» на сьогодні повсюдно використовується в багатьох видах спорту і знаходить місце як у локальних нормативно-правових актах різних спортивних організацій, що базуються на території Європи, так і в судових рішеннях. Однак запровадження індивідуальної практики розпорядження правами на імідж вітчизняними спортивними організаціями, що опікуються різними видами спорту, може спричинити виникнення колізій навколо одного поняття, визначеного по-різному.

Підсумовуючи особливості правового регулювання спортивної діяльності та використання об'єктів права інтелектуальної власності у сфері спорту, зазначимо, що в цілому відповідна нормативна база в Україні децю відстає від тенденцій, які мають місце в регулюванні спортивної діяльності в інших країнах. Недооціненим залишається напрям протидії паразитичному маркетингу в спорті, який принаймні потребує детального дослідження і, ймовірно, свого визначення на законодавчому рівні за зразком вже існуючих подібних законів в інших країнах. Аналогічно, недостатньо інтенсивно розвиваються правові відносини, що складаються навколо використання ряду об'єктів інтелектуальної власності, які являють собою імідж спортсмена, хоча, з огляду на стан правового регулювання розпо-

рядження правами на імідж іноземними спортивними організаціями, вироблення єдиного підходу до поняття «імідж» у вітчизняному спорті є завданням, яке стрімко набуває актуальності.

Попри те що можливість створення і використання у спортивній діяльності об'єктів права інтелектуальної власності в існуючих нормативно-правових актах згадується лише побіжно, у цілому національне законодавство створює передумови для отримання вигоди вітчизняними спортивними організаціями від

розпорядження належними їм правами на об'єкти права інтелектуальної власності. Однак подальшим кроком у цьому напрямі повинна стати конкретизація цих резервів на рівні локальної нормотворчості спортивних організацій, які на сьогодні здебільшого ігнорують потенціал комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності у спорті. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Clark J. *Changing the game. Outlook for the global sports market to 2015*. Price-WaterhouseCoopers. 2011. P. 40
URL: <https://www.pwc.com/gx/en/hospitality-leisure/pdf/changing-the-game-outlook-for-the-global-sports-market-to-2015.pdf> (дата звернення 30.04.2021).
2. Лавренюк О. Ю. *Цивільно-правове регулювання відносин інтелектуальної власності у сфері спорту*: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 236 с.
3. *Про фізичну культуру і спорт*: Закон України від 24.12.93 № 3809-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. С. 80.
4. *Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні*: Закон України від 14.09.2000 № 1954-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 43. С. 370.
5. *Про антидопінговий контроль у спорті*: Закон України від 07.02.2017 № 1835-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 11. С. 102.
6. *Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні*: Закон України від 19.04.2007 № 962-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 31. С. 405.
7. WIPO. *Sport & IP — Licenses and Sponsorships in Sport*. URL: <http://www.wipo.int/ip-sport/en/licenses.html> (дата звернення 08.04.2021).
8. Дорошенко Д. О. *Захист від паразитичного маркетингу як один з пріоритетів спортивного права України / Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Спортивне право України: сучасний стан і перспективи розвитку» (19 жовтня 2018 року)*. Навчально-науковий «Центр спортивного права», Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2018. С. 74.
9. Brazil. *General Law of the World Cup*. Law No. 12.663 of June 5, 2012
URL: <https://wipo.lex.wipo.int/en/text/335085> (дата звернення 08.04.2021).
10. Cape Town, South Africa. *2010 FIFA World Cup By-law, 2009*. Published in Province of Western Cape: Provincial Gazette no. 6594 on 16 January 2009
URL: <https://openbylaws.org.za/za-cpt/act/by-law/2009/2010-fifa-world-cup/eng/> (дата звернення 30.03.2021).
11. *Про забезпечення охорони та захисту прав інтелектуальної власності УЄФА під час проведення в Україні фінальних матчів Ліги чемпіонів УЄФА та Ліги чемпіонів УЄФА серед жінок сезону 2017/2018*: Закон України від 22.05.2018 № 2444-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 22. С. 194.
12. *Major Events Management Act 2007*. Public Act 2007 No 35. Date of assent 28 August 2007. URL: <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2007/003-5/latest/DLM411987.html> (дата звернення 30.03.2021).

ПРАВО ТА ІННОВАЦІЇ

13. Організація Об'єднаних Націй. Найробський договір про охорону Олімпійського символу (Найробі, 26 вересня 1981 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_995#Text (дата звернення 30.03.2021).
 14. Міжнародний Олімпійський комітет. Олімпійська хартія 2020 - DidWeDe, Лозанна, Швейцарія. URL: <http://nos-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya/> (дата звернення 30.03.2021).
 15. Parrish R. *Sports law and policy in the European Union*. Manchester University Press. 2003. P. 271.
 16. World Athletics. Book C - C2. TECHNICAL RULES (In force from 1 November 2019 and amended on 31 January 2020) URL: <https://www.worldathletics.org/about-iaaf/documents/book-of-rules> (дата звернення 30.03.2021).
 17. Венедиктов В. С. *Трудовое право Украины (Общая часть)*. Харьков : НУВД, 2004. С. 187.
 18. University of New Hampshire - Franklin Pierce School of Law. IP Mall. PREMIER LEAGUE CONTRACT URL: https://ipmall.law.unh.edu/sites/default/files/hosted_resources/SportsEntLaw_Institute/Agent%20Contracts%20Between%20Players%20&%20Their%20Agents/6_PREMIER%20LEAGUE%20PLAYERS%20CONTRACT.pdf (дата звернення 30.03.2021).
 19. Галузева Угода між Громадською спілкою «Федерація футболу України», Об'єднанням професіональних футбольних клубів України «Прем'єр-Ліга», об'єднанням футбольних клубів «Професіональна футбольна ліга України», та Всеукраїнською професійною спілкою «Футбол України», Всеукраїнською асоціацією футболістів-професіоналів у сфері професіонального футболу України на 2017-2022 роки. Київ-2017. URL: <http://dev.pfl.ua/docs/07d3098c0649d1810a8a75fb1f1740a7.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
 20. Федерація футболу України. РЕГЛАМЕНТ Федерації футболу України зі статусу і трансферу футболістів. Київ-2018 URL: <https://uaf.ua/about-ffu/library> (дата звернення 30.03.2021).
 21. The Football Association Premier League Limited. Handbook Season 2020/21 URL: <https://resources.premierleague.com/premierleague/document/2020/09/11/dc7e76c1-f78d-45a2-be4a-4c6bc33368fa/2020-21-PL-Handbook-110920.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
 22. Turkish Airlains EuroLeague. EUROLEAGUE BYLAWS. URL: <https://www.euroleague.net/rs/85b6m5hxnmx8xap/84bd1f8d-134d-42a0-a8ee-cd688d29aa2/d0c/filename/201718elbylaws.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
1. Clark J. *Changing the game. Outlook for the global sports market to 2015*. Price-WaterhouseCoopers. 2011. P. 40 URL: <https://www.pwc.com/gx/en/hospitality-leisure/pdf/changing-the-game-outlook-for-the-global-sports-market-to-2015.pdf> (дата звернення 30.04.2021).
 2. Lavreniuk O. Yu. *Tsyvilno-pravove rehulivuvannia vidnosyn intelektualnoi vlasnosti u sferi sportu : dys. ... kand. yuryd. nauk*. Odesa, 2019. 236 s.
 3. *Pro fizychnu kulturu i sport : Zakon Ukrainy vid 24.12.93 № 3809-XII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1994. № 14. S. 80.
 4. *Pro pidtrymku olimpiiskoho, paralimpiiskoho rukhu ta sportu vyshchyykh dosiahnen v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 14.09.2000 № 1954-III*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2000. № 43. S. 370.
 5. *Pro antydotinhovyi kontrol u sporti : Zakon Ukrainy vid 07.02.2017 № 1835-VIII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2017. № 11. S. 102.

6. Pro orhanizatsiiu ta provedennia finalnoi chastyny chempionatu Yevropy 2012 roku z futbolu v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 19.04.2007 № 962-V. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2007. № 31. S. 405.
7. WIPO. Sport & IP — Licenses and Sponsorships in Sport. URL: <http://www.wipo.int/ip-sport/en/licenses.html> (data zvernennia 08.04.2021).
8. Doroshenko D. O. Zakhyst vid parazytychnoho marketynhu yak odyn z prioritytetiv sportyvnoho prava Ukrainy / Tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Sportyune pravo Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku» (19 zhovtnia 2018 roku). Navchalno-naukovyi «Tsentр sportyvnoho prava», Zaporizkyi natsionalnyi universytet, Zaporizhzhia, 2018. С. 74.
9. Brazil. General Law of the World Cup. Law No. 12.663 of June 5, 2012 URL: [https://wipo.int/wipolex.wipo.int/en/text/335085](https://wipo.int/wipolex/wipo.int/en/text/335085) (data zvernennia 08.04.2021).
10. Cape Town, South Africa. 2010 FIFA World Cup By-law, 2009. Published in Province of Western Cape: Provincial Gazette no. 6594 on 16 January 2009 URL: <https://openbylaws.org.za/za-cpt/act/by-law/2009/2010-fifa-world-cup/eng/> (data zvernennia 30.03.2021).
11. Pro zabezpechennia okhorony ta zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti UIeFA pid chas provedennia v Ukraini finalnykh matchiv Lihy chempioniv UIeFA ta Lihy chempioniv UIeFA sered zhynok sezonu 2017/2018 : Zakon Ukrainy vid 22.05.2018 № 2444-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2018. № 22. S. 194.
12. Major Events Management Act 2007. Public Act 2007 No 35. Date of assent 28 August 2007. URL: <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2007/003-5/latest/DLM411987.html> (data zvernennia 30.03.2021).
13. Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii. Nairobyskyi dohovir pro okhoronu Olimpiiskoho symvolu (Nairobi, 26 veresnia 1981 roku). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_995#Text (data zvernennia 30.03.2021).
14. Mizhnarodnyi Olimpiyskyi komitet. Olimpiiska khartiia 2020 - DidWeDe, Lozana, Shveitsariia. URL: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiia/> (data zvernennia 08.04.2021).
15. Parrish R. Sports law and policy in the European Union. Manchester University Press. 2003. P. 271.
16. World Athletics. Book C - C2. TECHNICAL RULES (In force from 1 November 2019 and amended on 31 January 2020) URL: <https://www.worldathletics.org/about-iaaf/documents/book-of-rules> (data zvernennia 30.03.2021).
17. Venedyktov V. S. Trudovoe pravo Ukrainy (Obshchaia chast). Kharkov : NUVD, 2004. S. 187.
18. University of New Hampshire - Franklin Pierce School of Law. IP Mall. PREMIER LEAGUE CONTRACT URL: https://ipmall.law.unh.edu/sites/default/files/hosted_resources/SportsEntLaw_Institute/Agent%20Contracts%20Between%20Players%20&%20Their%20Agents/6_PREMIER%20LEAGUE%20PLAYERS%20CONTRACT.pdf (data zvernennia 30.03.2021).
19. Haluzeva Uhoda mizh Hromadskoiu spilkoiu «Federatsiia futbolu Ukrainy», Obiednanniam profesionalnykh futbolnykh klubiv Ukrainy «Premier-Liha», obiednanniam futbolnykh klubiv «Profesionalna futbolna liha Ukrainy», ta Vseukrainskoiu profesiinoiu spilkoiu «Futbol Ukrainy», Vseukrainskoiu asotsiatsiiei futbolistiv-profesionaliv u sferi profesionalnoho futbolu Ukrainy na 2017-2022 roky. Kyiv-2017. URL: <http://dev.pfl.ua/docs/07d3098c0649d1810a8a75fb1f1740a7.pdf> (data zvernennia 30.03.2021).
20. Federatsiia futbolu Ukrainy. REHLAMENT Federatsii futbolu Ukrainy zi statusu i transferu futbolistiv. Kyiv-2018 URL: <https://uaf.ua/about-ffu/library> (data zvernennia 30.03.2021).

21. *The Football Association Premier League Limited. Handbook Season 2020/21*
URL: <https://resources.premierleague.com/premierleague/document/2020/09/11/dc7e76c1-f78d-45a2-be4a-4c6bc33368fa/2020-21-PL-Handbook-110920.pdf> (data zvernennia 30.03.2021).
22. *Turkish Airlines EoroLeague. EUROLEAGUE BYLAWS*. URL: <https://www.euroleague.net/rs/85b6m5hxnomx8xap/84bd1f8d-134d-42a0-a8ee-cd688d29aaa2/d0c/filename/201718elbylaws.pdf> (data zvernennia 30.03.2021).

Надійшла до редакції 17.03.2021 року

Дорошенко Д. Правовые основы использования объектов права интеллектуальной собственности в спортивной деятельности. В статье содержится обзор нормативно-правовых актов, регулирующих отношения в спортивной деятельности в контексте использования объектов права интеллектуальной собственности в сфере спорта. На основе анализа законодательства Украины, международных договоров и особенностей локального нормотворчества определены проблемные аспекты распоряжения объектами права интеллектуальной собственности в отечественном спорте. Определены мировые тенденции, раскрывающие специфику использования объектов права интеллектуальной собственности в спорте и призванные стать ориентиром для законодателя и для спортивных организаций Украины.

Ключевые слова: спортивная деятельность, правовое регулирование спортивной деятельности, законы временного действия, паразитический маркетинг, право на образ, имиджевые права, локальное нормотворчество

Doroshenko D. Legal framework for the use of intellectual property in sports activities. The article analyses the legal regulation of the use of intellectual property in sports activities. The relevance of the study is justified by the fact that the income of the global sports industry is increasingly depending on the use of the intellectual property by sports organizations.

The author notices that adoption of temporary laws aimed at protecting the intellectual property rights of sports organizations who organize major sporting events in a country are distinctive features of sports activities. There were two similar laws in the Ukrainian legislation. Although these laws contained some gaps, this experience should become a basis for the introduction of the concept of ambush marketing on a regular basis in the domestic law.

Analysis of international agreements in the sporting sphere shows that nowadays among the world sports organizations, only intellectual property of International Olympic Committee has an exclusive basis of protection. At the same time, the fact that in general the use and protection of intellectual property is given too little attention in international agreements in the field of sports gives greater importance to local regulations adopted by sports authorities.

According to the established practices of foreign sports organizations, professional rules and contracts between the athlete and the organization contains mutual restrictions of the use of a number of intellectual property objects constituting the athlete's image. To date, in Ukrainian practice, only regulations and contracts of several football organizations contain the similar provisions, which at the same time have a number of shortcomings. One of the issues is terminological ambiguity in image rights legal phenomena, which is still new to Ukrainian practice, and therefore requires the consistency of definitions between different sports organizations.

Thus, although Ukrainian legislation creates the background for domestic sports organizations to benefit from their intellectual property, it still requires the adoption of some new important definitions.

Key words: sports activities, sports activities legal regulation, temporary laws, ambush marketing, image rights, local rulemaking